

*Т. Д. Сидоренко,
старший викладач,
Криворізький державний педагогічний університет*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ

У статті розглядаються педагогічні умови формування педагогічної культури студента вищого навчального закладу у процесі навчання.

В статье рассматриваются педагогические условия формирования педагогической культуры студента высшего учебного заведения в процессе обучения.

In article pedagogical conditions of formation pedagogical culture of the student higher educational institution are considered during training.

Дослідженнями О. В. Барабанщикова, В. К. Буряка, Т. В. Іванової, Є. Б. Гармаш, В. М. Гриньової, О. П. Рудницької, П. Щербаня та ін. встановлено, що існують певні умови, за яких найбільш повно проявляється, розвивається, формується педагогічна культура майбутнього вчителя в навчальному процесі. Аналізуючи та узагальнюючи їх теоретичні надбання, спираючись на особисті спостереження, ми зробили спробу представити певну систему найбільш загальних, і, на наш погляд, найбільш ефективних умов формування цієї якості особистості.

Професійна підготовка як педагогічна діяльність допускає наявність, як мінімум, двох сторін – суб'єкта й об'єкта, але ці сторони можуть взаємодіяти тільки у визначеній сфері, визначеному «просторі». Однією із сторін цього «простору» і є педагогічні умови.

Мета статті – висвітлення педагогічних умов, які забезпечують ефективність формування педагогічної культури майбутнього вчителя.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що в процесі організації певної діяльності для її ефективності необхідно виділити певні умови реалізації даної сукупності процесів.

Незважаючи на те, що предметом великої кількості логічних досліджень виступають педагогічні умови реалізації певних процесів, у сучасній науці існують певні розбіжності в тлумаченні самого поняття «педагогічна умова».

Педагогічні умови – система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети [2].

З іншого боку, педагогічні умови виступають формою педагогічної діяльності, мета якої – формування висококваліфікованого спеціаліста. Отже, педагогічні умови забезпечують виконання державного стандарту з освітньої діяльності.

Вважаємо, що в сучасних педагогічних дослідженнях недостатня увага приділяється вивченню підпорядкованості педагогічних умов такій меті, як формування педагогічної культури майбутнього вчителя. Лише з урахуванням названої стратегічної мети в підготовці сучасного вчителя можливе створення ефективної системи педагогічних умов.

Очевидно, що при вивченні цього питання слід спиратися на цілісне уявлення про педагогічний процес, яке склалося ще в роботах П. Ф. Каптерева, А. П. Пінкевича, і розглядати його з позиції методології та методики системно-структурного аналізу.

Як справедливо відзначено Ю. К. Бабанським, необхідно виділяти основні компоненти системи, в якій цей процес протікає, розглядати взаємозв'язки між ними і визначати умови ефективного управління ним. Правомірний розгляд системи як елемента системи більш високого порядку. У зв'язку з цим ми розглядаємо навчання у вищій педагогічній школі як систему вищого порядку, яка структурно об'єднує дві взаємопов'язані системи: шкільну і навчання у вищому навчальному закладі, в яких і здійснюється реальне формування педагогічної культури майбутнього вчителя. Вияв і аналіз причинно-наслідкових зв'язків, які виникають в результаті педагогічної взаємодії, дозволить науково обгрунтовано викласти педагогічні умови реалізації цього процесу.

Формування особистості вчителя – складний та тривалий процес, який починається і продовжується за межами вищого педагогічного навчального закладу [4].

Складною та важливою психічною властивістю особистості, що посідає чільне місце в її загальній структурі, є спрямованість.

Професійна, а отже і педагогічна, спрямованість є одним із виявів загальної спрямованості особистості. Якщо загальна спрямованість характеризує сферу всіх потреб та інтересів людини, систему її відношень до дійсності, інших людей, до самої себе, то професійна – сферу тільки тих потреб та інтересів особистості, які відносяться до поведінки людини при виборі професії, до майбутньої професійної діяльності. Вона має велику соціальну і моральну значимість, показує особливості відношення людини до професії, яка обирається, до людей, які нею займаються.

Педагогічна спрямованість є предметом вивчення багатьох дослідників (Ф. Н. Гоноболін, Т. С. Деркач, С. А. Зімічева, Г. П. Колев, Н. В. Кузьміна, В. О. Сластьонін, Г. І. Томілова, А. А. Черних та ін). У роботах вказаних вчених зроблена спроба розкрити суть, специфіку, чинники, які найбільше впливають на її формування. Спираючись на теоретичне дослідження таких складних питань, як «спрямованість», «відношення», «установка», ми дійшли висновку, що структурними компонентами професійної спрямованості є відношення до окремих складових сторін педагогічної діяльності, які являють собою систему мотивів як усвідомлених, так і не усвідомлених особистістю.

У розвитку спрямованості особистості виділяють кілька етапів:

- наявність інтересу як відображення стійкої та актуальної потреби;
- формування схильності та стійкого інтересу, які реалізуються у діяльності;
- становлення цілеспрямованості комплексних та стійких інтересів і захоплень, які стали основними мотивами поведінки;
- формування спрямованості як зв'язок цілеспрямованості з ведучими якостями особистості.

Виходячи з цього, професійно-педагогічну спрямованість можна визначити як стійку властивість, яка виражає загальну спрямованість у специфічному виді діяльності – праці вчителя, що є за свою суттю системою відношень індивіда до професії, предмету, який викладається дітям, усвідомлення себе як суб'єкта педагогічної діяльності.

На першому етапі навчання у вищому навчальному закладі формування суспільної спрямованості особистості студента передбачає: а) розкриття перед ним мети, завдань і місця того чи іншого виду педагогічної діяльності в соціальному процесі, суспільної значимості вчителя в духовному, економічному, національному відродженні України; б) формування наукового світогляду, визначення професійної придатності, орієнтування у навчальному процесі, пізнання самого себе через участь в різних видах діяльності; в) виховання основних якостей особистості, які визначають дієвість впливів колективу викладачів і студентів на формування професійно-педагогічної спрямованості: національної свідомості, самосвідомості, колективізму, принциповості і відповідальності; спрямованість особистості, пов'язана з цими якостями, управління всією поведінкою студента; г) залучення студента до громадського життя вищого навчального закладу, реалізація зв'язків студентського колективу із шкільними, що забезпечує основу для громадської активності, яка надає професійній спрямованості соціального забарвлення.

Дослідження показують, що результативність формування суспільної спрямованості студентів на перших курсах залежить від трьох основних чинників: високого рівня суспільних дисциплін у вищому навчальному закладі, різноманітної діяльності в системі громадських студентських організацій і рівня сформованості колективу конкретної студентської групи.

На взаємозв'язок сформованості колективу студентської групи з професійною спрямованістю його членів вказують ряд дослідників. Так, В. Н. Голубова дійшла висновку, що згуртованість колективу студентської групи як ціннісно орієнтованої єдності є необхідною умовою та чинником опосередкованого впливу на становлення професійної спрямованості майбутнього вчителя [1].

Важливу роль у формуванні професійної спрямованості відіграє і сам факт педагогічного спілкування. Наявність інтересу до діяльності

вчителя, потреба у взаємному обміні інформацією та суспільному обговоренні питань, які пов'язані з характером майбутньої праці, стимулюють педагогічно орієнтоване спілкування. Цей вид спілкування, на думку автора, здійснює суттєвий вплив на динаміку професійної спрямованості.

Взаємодія, взаємозв'язки, спілкування здійснюється в умовах групової диференціації. Тому колектив майже ніколи не впливає на особистість «гуртом», його вплив здійснюється через конкретних людей.

Першочергово професійна спрямованість особистості, як було сказано вище, виявляється у мотивах вибору професії.

Питання вчителям відносно мотивів вибору професії були такими: «Школа переживає важкі часи. Багато вчителів залишають її. Вкажіть, чим Вас утримує школа сьогодні?». Відповіді розподілились таким чином (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл мотивів вибору професії вчителями та студентами-випускниками університету (у %)

№ п/п	Мотиви вибору професії	Учителі зі стажем			Студенти КДПУ		
		До 3-х років (40 осіб)	3-10 років (45 осіб)	10-20 років (56 осіб)	20 років та більше (56 осіб)	Муз-пед ф-т (20 осіб)	Педагогічний ф-т (60 осіб)
1	Інтерес та любов до дітей	20,0	66,0	45,0	54,0	50,0	35,7
2	Творчий характер професії	20,0	17,6	39,6	25,2	45,0	28,9
3	Довготривала відпустка	20,0	8,80	25,2	—	10,0	3,4
4	Можливість реалізувати свої лідерські домагання	—	4,40	—	—	10,0	—
5	Гарантоване працевлаштування	30,0	17,6	18,0	18,0	5,0	8,5
6	Можливість впливати на підростаюче покоління	10,0	4,40	18,0	19,8	20,0	15,3

Примітка: окремі респонденти вказували не один, а 2-3 мотиви.

Опитування показало, що більшість учителів у якості головного мотиву вибору професії діяльності називають інтерес та любов до дітей. Найбільшу значущість для себе творчого характеру професії показала група вчителів зі стажем від 10 до 20 років. Можливість командувати відмічають лише 4,40 % учителів у групі зі стажем від 3-х до 10 років. Вважаємо, що необхідна спеціальна робота, щоб це бажання не утвердило в них авторитарності. Робота в школі через хвилювання не знайти іншу

стала основним мотивом вибору у 30,0 % вчителів із стажем до 3-х років. Це достатньо високий відсоток «випадкових» людей у школі, які також потребують спеціальної уваги. Суспільно значущий мотив – важливість справи, яку виконує вчитель, можливість впливати на підростаюче покоління – керує вчителем зі стажем 20 років та більше – 19,8 % вибору, стаж від 10 до 20 років – 18,0 %. У групах молодих вчителів цей мотив незначно виражений – 10,0 % та 4,40 %. Причину цього в значній мірі ми бачимо у складності соціального становища в країні, в падінні престижу професії вчителя.

Це ж саме питання було задане студентам. Випускники Криворізького державного педагогічного університету в якості головного мотиву назвали, як і вчителі, інтерес та любов до дітей – 50 % та 35,7 % вибору. Великий відсоток студентів (45,0 % випускників музично-педагогічного факультету та 28,9 % випускників педагогічного факультету) вважає роботу творчою та цікавою. Однак, на факультетах малий відсоток Упевнених у своїх можливостях забезпечити позитивний вплив на підростаюче покоління (відповідно 20,0 % та 15,3 %). Особливо турбує той факт, що все-таки серед випускників є, хоч і незначна кількість (відповідно 5,0 % та 8,5 %), тих, кого робота у школі не приваблює.

Проблема мотивації професійної діяльності знаходиться в тісному зв'язку з ефективністю відбору абітурієнтів і наступним формуванням стійкого позитивного відношення до обраної професії.

Там, де має місце чинник випадковості, результатом може бути або вплив молодих вчителів зі шкіл, або негативні результати в їх педагогічній діяльності.

При з'ясуванні думки студентів про чинники, які найбільше впливають на ефективність педагогічної праці, виявилось, що на перше місце поставили педагогічну культуру вчителя лише 9 % з числа анкетованих студентів, 27 % – на друге місце, а 64 % опитаних відводять їй третє та четверте місце після знання вчителем предмета та методики його викладання.

Цей факт свідчить про те, що у студентів Криворізького державного педагогічного університету склалося враження, що хороше знання предмета для вчителя набагато важливіше, ніж уміння створити творчу атмосферу в класі, викликати у дітей почуття радості та задоволення працею навчання, встановити відносини взаємоповаги та співпраці з дітьми.

Ці положення підтвердили відповіді ще на одне запитання, запропоноване випускникам: «Якій інформації, розміщеній в Інтернеті, ви надасте перевагу у вільний час: яка сприяє розширенню знань з предмета; психолого-педагогічних знань; знань з історії культури, мистецтва?».

Аналіз відповідей показав яскраво виражену спрямованість на предмет – вибрали таку відповідь 64,4 % опитаних. У той же час перевагу інформації психолого-педагогічного змісту віддали лише 9,2 %. Пробле-

мами культури та мистецтва зацікавлені 27,6 % респондентів. Це говорить про обмежене коло установок студентів, свідчить не на користь сформованості в них педагогічної культури.

З огляду на це ми попросили 197 вчителів різних спеціальностей та 179 випускників назвати книги, які, на їх думку, можуть сприяти вирішенню завдань професійної самоосвіти, розширення культурного кругозору, книги іншої тематики. Безумовно, можна назвати багато найосвіченіших учителів та глибоко ерудованих студентів. Однак, проведене опитування показало, що в школі більше вчителів не обтяжених широким та глибоким осягненням культури. Не змогли або не захотіли відповісти на запропоноване питання 52,5 % з числа опитаних учителів; назвали книги з професійної освіти 9,5 % з них; з методики виховної роботи – 23,5 %; з культури та мистецтва – лише 1,5 %. Дані факти говорять про обмеженість кругозору вчителів в цілому. Вони самі це усвідомлюють: оцінюючи свій кругозір за 5 бальною шкалою, випускники 1997 року Криворізького державного педагогічного університету, наприклад, поставили собі достатньо низьку оцінку – 3,7 балів. У вчителів, які працюють у школі з 2002 року, ця оцінка 3,6 балів, тобто вони ще більш самокритичні.

Наступну групу запитань було орієнтовано на те, щоб з'ясувати педагогічну спрямованість учителів та студентів, їхню орієнтацію на людину як центральний ціннісний об'єкт шкільного життя, а також їхні рефлексивні можливості, вміння розуміти учнів. Дані опитування показали, що у 56,76 % вчителів та випускників педагогічного закладу орієнтир – дисциплінований, старанний учень, який вміє міркувати, з увагою вбирає всю запропоновану вчителем інформацію. Тільки 30,76 % респондентів бачать своїх учнів допитливими, активними, творчими та лише 12,5 % відмічають якості, у більшості притаманні саме дитинству – безпосередність, веселість.

Отже, для великої групи студентів характерна слабка орієнтація на співробітництво з учнями. Якщо подібні установки не будуть змінюватися у процесі виховання та самовиховання майбутніх учителів, то не можна розраховувати, що вони відмовляться від авторитарного впливу на учнів у своїй діяльності. Установка на вчителя як спеціаліста-професіонала, призначення якого навчати учня-виконавця, слухняного та покладистого, в сучасних умовах є неактуальною, тому що назріла необхідність в особистості самостійній, активній, творчій.

Щоб дізнатися, як до цього ставляться самі вчителі, ми запропонували відповісти їм на запитання: «Чи вважаєте Ви, що сучасна школа повинна виховувати у дітей самостійність думки та почуттів, волелюбність, діловитість, милосердя, творчу активність, почуття особистого достоїнства?» «Так, це правильно», – відповіли 47,5 % вчителів.

Відповідаючи на питання, чи розуміють вони своїх учнів (їхній настрій, емоції, мотиви вчинків) 21,5 % вчителів впевнено відповіли, що

завжди; 66,5 % – не завжди; не змогли дати відповіді на питання – 3,5 %, решта відповіли – ні. У випускників відповіді на це запитання виглядають так: завжди – 29,9 %; не завжди – 52,9 %; не змогли дати відповідь – 16,1 %. Однак, проєктивне запитання на знання вікових особливостей, вміння та бажання зрозуміти учнів – потрібно було зреагувати на невдалу репліку підлітка на уроці з метою звернути на себе увагу вчителя – дало найбільш низький результат в обох групах.

Відвідування уроків багатьох учителів показало, що у ставленні до учнів переважає авторитаризм, який виявляється у надмірній вимогливості до них. Іноді караються або засуджуються не тільки прояви недисциплінованості учнів, але й самостійності, якщо вони не заплановані вчителем. Майже чверть учителів не можуть утриматися на уроці від невтішних слів на адресу учня, причому, це не завжди пов'язане з самим учнем, а може бути викликане, за словами опитаних, «фоновою» нервозністю. Таким чином, можна констатувати нестриманість, низьку культуру спілкування, нетактовність у чверті вчителів, уроки яких були відвідані.

Важливим для нас було виявлення культури мовлення вчителів. Втра-та мовленнєвої культури, поява «лексики обмеженого функціонування» (жаргонізми, молодіжний сленг, арготизми) стали ознакою мовлення багатьох молодих людей. Ми попросили вчителів оцінити рівень своєї мовленнєвої культури за 5-ти бальною шкалою. 78,0 % вчителів вважають, що їм властивий високий рівень мовленнєвої культури, останні опитувані оцінили свій рівень мовленнєвої культури як середній та низький. Як бачимо, 22,0 % вчителів проявляють високу вимогливість до себе та самокритичність.

Слідуючи твердженню «вчитель живий, поки він вчиться», ми намагались виявити ставлення наших респондентів до проблеми професійної самоосвіти та самовиховання, оскільки ніякі методики не зможуть зробити людину «культурною», якщо вона сама не захоче. Запропонувавши вчителям відповісти на питання «Чи займаєтесь ви професійною самоосвітою та самовихованням?» ми отримали такі відповіді: «так, систематично», – відповіли 49,5 % опитаних; «від нагоди до нагоди», – 37,5 %; «ні, так як не маю на це часу», – 8,5 %; «ні, так як не бачу в цьому необхідності», – 4,5 % респондентів. Це дає підстави констатувати відсутність у значного відсотка вчителів прагнення до професійного самовдосконалення.

Таким чином, аналіз відповідей студентів та вчителів дозволив виявити суперечність між необхідністю високого рівня сформованості педагогічних здібностей, знань, умінь, особистісних якостей, установок на сприйняття дитини як цінності та відсутністю його в реальній практиці.

Ця суперечність може бути подолана в процесі навчання студентів у вищому педагогічному навчальному закладі.

Структура та зміст педагогічної підготовки вчителя визначаються Державними стандартами для різних спеціальностей, навчальними планами та навчальними посібниками з педагогічних дисциплін. Простежимо, як в них вирішується досліджувана нами проблема.

Не зважаючи на те, що в наслідок перебудови загальноосвітньої та професійної школи перед вищою школою поставлене завдання критичного переосмислення всього набутого досвіду, глибокого аналізу багатолітньої практики викладання педагогічних дисциплін, передачі школі її культуротворчої функції, радикальних позитивних змін не відбулося.

Серед інших чинників професійної підготовки у формуванні педагогічної культури майбутнього вчителя великий відсоток студентів обох факультетів назвав педагогічну практику (відповідно 46,8 % та 85,0 %). Роль самоосвіти та самовиховання у формуванні досліджуваної якості особистості оцінена студентами цих факультетів по-різному: 72,0 % студентів педагогічного факультету вважають, що ці чинники частково впливають на цей процес. Серед студентів музично-педагогічного факультету 25,0 % високо оцінили ці чинники, 45,0 % студентів вважають, що вони в основному формують педагогічну культуру, 17,5 % – частково та 12,5 % – не бачать їх ролі у формуванні педагогічної культури майбутнього вчителя. Це говорить про недооцінку цими студентами самоосвіти та самовиховання як важливих чинників формування цієї якості особистості.

Оцінюючи роль викладачів педагогічних дисциплін у формуванні цього феномена 23,4 % студентів педагогічного факультету віддають перевагу цьому чиннику, 45,0 % вважають, що особистість викладача в основному забезпечує цей процес; 19,8 % відводять йому часткову роль (на музично-педагогічному факультеті відповідно 55,0 %, 15,0 %, 27,5 %, 2,5 %).

На нашу думку, ці дані свідчать про високу оцінку студентами педагогічного факультету ролі викладачів цих дисциплін у формуванні педагогічної культури майбутнього вчителя. Інша думка студентів музично-педагогічного факультету пояснюється тим, на нашу думку, що вони дуже тісно співпрацюють із викладачами на індивідуальних заняттях і саме вони мають більш значний вплив на формування особистості майбутнього педагога.

Тривалі спостереження, аналіз відповідей студентів різних факультетів на екзаменах з педагогіки та інших педагогічних дисциплін, бесіди з викладачами показали, що знання студентів інколи не мають системного характеру та зводяться лише до запам'ятовування розрізнених відомостей. Слабко підготовлені майбутні вчителі і для реалізації виховних функцій у школі, що особливо актуально. Зокрема, це зумовлено складністю самого процесу виховання, особливо в сучасних умовах нестабільності в усіх сферах життя. Однак, у великій мірі вміння реалізувати виховну функцію залежить від рівня знань методологічних і

методичних основ процесу навчання та виховання, володіння комплексом педагогічних умінь і навичок тощо.

Таким чином аналіз Державних стандартів з педагогічних дисциплін, навчальних посібників з педагогіки для студентів, опитування вчителів та студентів, досвід багаторічних спостережень дозволяють нам стверджувати, що формування соціальної якості майбутніх учителів буде успішним за реалізації таких умов:

– здійснення «наскрізного» підходу до вирішення проблеми: націленість всіх ланок, елементів навчально-виховного процесу на досягнення головної та єдиної мети – підготовки вчителя з високим рівнем сформованості педагогічної культури;

– реалізація програми поетапного формування педагогічної культури майбутнього вчителя в процесі вивчення педагогічних дисциплін;

– більш повне використання потенційних можливостей педагогічних дисциплін з метою формування в студентів цієї якості особистості;

– реалізація у навчальному процесі принципів педагогіки співробітництва;

– мобілізація можливостей педагогічної практики з орієнтацією на модель учителя високої педагогічної культури (культура – поняття діяльне, вона виявляється та формується тільки в діяльності);

– використання з цією метою додаткових можливостей спецсеминарів та спецпрактикумів, зокрема спецпрактикуму «Основи педагогічної культури майбутнього вчителя», орієнтованого на формування досліджуваної якості особистості майбутнього вчителя.

Вдосконалення процесу формування педагогічної культури передбачає:

– внесення змін і доповнень у зміст та структуру педагогічних дисциплін та педагогічної практики, які виражаються в актуалізації культурологічної та культуротворчої функції освіти;

– застосування різноманітних форм і методів роботи, які сприяють розвитку творчої активності студентів, творчого ставлення до педагогічної діяльності;

– урахування досягнень педагогічної науки та суміжних дисциплін і передового педагогічного досвіду;

– встановлення більш тісної взаємодії кафедральної та університетської ланок керівництва процесом формування педагогічної культури студентів як єдиної мети та результату роботи вищого педагогічного навчального закладу.

Зазначені педагогічні умови формування педагогічної культури студентів є системою й ефективно діють за умови їх взаємозв'язку.

Список використаних джерел

1. Голубева В. Н. Психологические основы формирования профессионально-педагогической направленности студенческого коллектива: автореф. дис... на соискание ученой степени канд. пед. наук / В. Н. Голубева. – М, 1979. – 21 с.

2. Кагальняк Г. І. Педагогічні умови активізації професійно важливих якостей учителів / Г. І. Кагальняк, О. О. Яцишин // Психологія. – К., 1991. – Вип. 36. – С.82-90.
3. Нариманидзе Н. И. Особенности педагогической культуры современного учителя / Н. И. Нариманидзе // Среднее профессиональное образование. – 2007. – № 6. – С.56-58.
4. Щербань П. Сутність педагогічної культури / П. Щербань // Вища освіта України. – 2004. – № 3. – С.67-71.

А. К. Зичков,
старший викладач,

Криворізький державний педагогічний університет

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті підіймається питання професійної підготовки майбутнього вчителя, розвиток його творчого потенціалу засобами упровадження педагогічних технологій.

В настоящей статье поднимается вопрос профессиональной подготовки будущего учителя, развитие его творческого потенциала средствами внедрения педагогических технологий.

The question of professional preparation of future teacher, development of his creative potential by facilities of introduction of pedagogical technologies rises in the real article.

Постановка проблеми. Реформування вищої освіти виступає передумовою інтеграційних процесів входження України у європейський освітньо-науковий простір.

Необхідність реформування системи освіти викликана не тільки національними, але й світовими соціально-економічними процесами. Зокрема, на нашу думку, велику роль у процесі формування професійних якостей майбутніх вчителів відіграє ґрунтовне вивчення творчої та інтелектуальної обдарованості. Проте, конкретних технологій організації розвитку творчого спрямування в умовах ринкової економіки не вистачає.

З метою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців потрібно забезпечити вдосконалення навчально-виховного процесу на основі впровадження гуманістичного, особистісно-орієнтованого, компетентнісного підходів як основи реалізації вимог державних стандартів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-педагогічної літератури виявив те, що значна увага науковців і практиків зосереджена на пошуку найбільш сприятливих умов та механізмів підвищення якості вищої освіти, зокрема через розвиток творчо обдарованої студентської молоді засобами нових педагогічних технологій. Разом з тим, співвідношення традиційного та інноваційного у змісті, формах, методах навчання студентів ще й досі залишається «мозаїчним полем» для визначення ефективності процесів реальної перебудови вищої професійної освіти.